

การออกแบบเครื่องประดับเงินเชิงสร้างสรรค์ :
แรงบันดาลใจจากความสวยงามของอัตลักษณ์ล้านนา
Creative Silver Jewelry Designing :
Inspiration from Lanna's Elegant Identity

ภาณุพงศ์ จงชานลิทโธ¹

Panupong Jongcharnsittho

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำสาขาวิชาสิ่งทอและเครื่องประดับ คณะศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่
(E-mail: panupong@rmutl.ac.th)
Assistant Professor Dr., Textile and Jewelry Division
Faculty of Art and Architecture Rajamangala
University of Technology Lanna Chiang Mai

Received: 14/04/2020 Revised: 06/07/2020 Accepted: 08/07/2022

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ นำเสนอการออกแบบเครื่องประดับเงินเชิงสร้างสรรค์ โดยได้รับแรงบันดาลใจหรือแนวคิดจากอัตลักษณ์ล้านนา ล้านนาเป็นกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 8 จังหวัด คือจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน แม่ฮ่องสอน ลำปาง แพร่ น่าน พะเยา และเชียงราย จังหวัดเหล่านี้มีอัตลักษณ์ที่สวยงาม มีคุณค่า และมีลักษณะอัตลักษณ์ร่วมที่คล้ายคลึงกัน มีเป้าหมายในการออกแบบและนำเสนอบทความเพื่อสะท้อนให้เห็นความสวยงามและอัตลักษณ์ของล้านนาผ่านรูปแบบของเครื่องประดับเงิน เครื่องประดับเงินเป็นสิ่งที่ควบคุมวิถีชีวิตของผู้คนล้านนาตั้งแต่ออดีตถึงปัจจุบัน รูปแบบเครื่องประดับเงินในบทความนี้เป็น การออกแบบโดยประยุกต์ใช้จากสิ่งที่ผู้คนล้านนาพบเห็น ค้นเคย เป็นอย่างดี ผนวกกับหลักการศิลปะและการออกแบบเพื่อให้เกิดเป็นความคิดสร้างสรรค์ การผลิตผลงานสร้างสรรค์นี้ เพื่อออกแบบและผลิตชิ้นงานเครื่องประดับเงินสำหรับเป็นแนวคิด แนวทาง หรือต้นแบบของความคิดในการออกแบบเครื่องประดับเงินที่สามารถประยุกต์ใช้ในเชิงพาณิชย์ได้ กระบวนการของการผลิตผลงานสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลอัตลักษณ์ล้านนา 2) การกำหนดกรอบแนวคิด 3) การออกแบบร่างเบื้องต้น 4) การกลั่นกรองการออกแบบ 5) การวิเคราะห์งานออกแบบ 6) การตกลงใจในการออกแบบ และ 7) การทำให้เป็นผลสำเร็จ อุปกรณ์ในการสร้างสรรค์รูปแบบเครื่องประดับ มี 2 ส่วนหลักคือ 1) อุปกรณ์ในการออกแบบ และ 2) อุปกรณ์ในการทำต้นแบบ เทคนิคในการสร้างสรรค์รูปแบบเครื่องประดับอยู่ในขั้นตอนของการผลิตชิ้นงานต้นแบบ 3 เทคนิค คือ 1) การพันทรายให้มีพื้นผิวหยาบ 2) การชุบเคลือบให้มีความแตกต่างกันของสีโลหะ และ 3) การประกอบชิ้นส่วนให้มีข้อต่อที่เคลื่อนไหวได้ สำหรับผลงานสร้างสรรค์นั้นเป็นชิ้นงานต้นแบบเครื่องประดับเงินจริงจำนวน 3 ชุด แต่ละชุดประกอบด้วยเครื่องประดับ 3 ชิ้น

คำสำคัญ: การออกแบบ เครื่องประดับเงิน สร้างสรรค์ แรงบันดาลใจ อัตลักษณ์

Abstract

This academic article is a creative work representing its creative silver jewelry design. In Thailand, Lanna is the historical kingdom located up north, consisting of 8 provinces; Chiang Mai, Lumphun, Mae Hong Son, Lampang, Phrae, Nan, Phayao and Chiang Rai. Although these provinces have their own elegant and value identities, joint identities could also be found. The idea of the article is to reflect the elegancy and identity through silver ornament which is a part of Lanna people's daily life from the past. The designed pattern of the silver ornament on the article is adapted from the utensil used on a daily life plus art and design to build up the creativity whereas the purpose of building up the creativity is to initialize silver jewelry designing concept with the development plan for commercial growth. The processes of producing creativity are 1) Study Lanna's Identity 2) Defining the Concept 3) Initialized Drafting 4) Purifying the Design 5) Design Analysis 6) Design Consenting and 7) Actualizing the Product while the equipment for creativity is 1) Designing Equipment and 2) Exemplar Equipment whereas the technique for exemplar creativity are 1) Roughen by Sand 2) Color Distinguishing by Metal Plating and 3) Assembling the Ornament with Removable Joint. To support the article, 3 sets of genuine silver exemplar are produced.

Keywords : Designing , Silver Jewelry , Creative , Inspiration , Identity

บทนำ

เครื่องประดับเป็นสิ่งควบคู่กับการแต่งกายของมนุษย์ตั้งแต่สมัยยุคก่อนประวัติศาสตร์ถึงปัจจุบัน ดังที่ รสขง ศรีลิโก (2557) นักวิชาการท่านหนึ่ง ได้อธิบาย ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2564

ความหมายของเครื่องประดับไว้ในสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่ม 34 เรื่องที่ 4 อย่างน่าสนใจว่า เครื่องประดับ หมายถึง สิ่งที่มีนุษย์ออกแบบ สร้างสรรค์ และผลิตขึ้นเพื่อใช้ประดับตกแต่งร่างกายให้สวยงาม ใช้ได้ทั้งผู้ชายและผู้หญิง เช่น แหวน ต่างหู กำไลข้อมือ สร้อยคอ ฯลฯ เครื่องประดับของแต่ละประเทศย่อมมีรูปร่างลักษณะแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความเชื่อ รสนิยม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และการเมือง การปกครองแต่ละท้องถิ่น หากกล่าวถึงเครื่องประดับโดยทั่วไป เรามักนึกถึงของสวยงามที่มนุษย์ใช้ตกแต่งบนร่างกาย นอกเหนือจากเสื้อผ้าหรือเครื่องนุ่งห่มที่ผู้คนใช้อยู่เป็นประจำ โลหะเงินเป็นโลหะที่มีค่ารองจากโลหะทองคำ อีกทั้งเป็นโลหะที่เป็นทางเลือกหนึ่งนอเหนือจากทองคำ ซึ่งทองคำยังเป็นโลหะที่มีมูลค่าสูงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ส่งผลให้ผู้คนส่วนหนึ่งนิยมใช้โลหะเงินในการทำเครื่องประดับ อาจเนื่องจากปัจจัยอื่นนอกเหนือจากปัจจัยเรื่องมูลค่า เช่น สีของโลหะเงินที่มีสีขาวเงาซึ่งให้ความรู้สึกถึงความบริสุทธิ์ หรือความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับโลหะเงินที่เชื่อว่าเป็นเครื่องรางของขลังป้องกันภูติผีปีศาจ ชั่วร้ายต่างๆ นอกจากนี้ ผู้คนในยุโรปยังนิยมนำโลหะเงินมาทำเครื่องประดับและสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันอย่างแพร่หลาย จนแพร่ในภาคเหนือตอนบน (ล้านนา) ส่วนใหญ่นิยมใช้เครื่องประดับเงินตกแต่งร่างกายและเสื้อผ้าประจำเผ่า หรือแม้กระทั่ง ผู้คนที่เป็นคนเมืองในล้านนาก็ยังนิยมสวมเครื่องประดับเงิน เพื่อตกแต่งร่างกายควบคู่กับเสื้อผ้า และเสริมบุคลิกภาพของตนเอง

เครื่องประดับเงิน : เครื่องประดับที่เหมาะสมกับผู้คนทุกเพศทุกวัย

เครื่องประดับเงินเป็นเครื่องประดับที่ง่ายต่อการขึ้นรูป เมื่อเทียบกับเครื่องประดับที่ทำจากโลหะชนิดอื่น ทำให้สามารถเลือกให้สอดคล้องกับบุคลิกและรสนิยมได้ง่าย ดังเช่น สร้อยคอ แหวน สร้อยข้อมือ ฯลฯ และยังสามารถทำเป็นเข็มกลัดหรือเครื่องประดับชนิดอื่นได้หลากหลาย ซึ่งในบางครั้งมีการนำอัญมณีต่างๆ มาประดับบนตัวเรือนเพื่อเพิ่มมูลค่าและความสวยงามให้มากขึ้น โดยมักเน้นในเรื่อง

ของความเชื่อในเรื่องต่างๆ เช่น การงาน ความรักหรือการเงิน ฯลฯ โดยคำนึงถึงวันเกิดหรือเดือนเกิด เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องประดับที่แสดงถึงเอกลักษณ์ทางเพศ เช่นในเพศหญิงนั้นจะมีประเภทของเครื่องประดับเงินให้เลือกสรรมากกว่าเพศชาย เน้นความสวยงามและลวดลายทันสมัย บ่งบอกถึงความเป็นตัวตนของตนเองและรสนิยมของเจ้าของได้ดี ราคาไม่สูงมาก สามารถซื้อหาได้อย่างแพร่หลาย และในปัจจุบันยังมีการใช้เครื่องมือช่วยในการผลิตในระยะเวลาอันสั้น และได้ปริมาณมาก จึงทำให้เครื่องประดับนั้นมีให้เลือกหลายรูปแบบมากขึ้น สำหรับเพศชายในอดีตนั้นมักมีเครื่องประดับเงินไว้ประดับร่างกายด้วยเช่นกัน โดยอาจเป็นแหวนเกลี้ยง หรือสร้อยคอ แต่ในปัจจุบันมีความนิยมใช้เป็นของเสริมดวงเช่นเดียวกับเพศหญิง แต่ก็มักสร้างให้มีลวดลายน้อยกว่าและทำให้ลักษณะของตัวแหวนมีรูปแบบใหญ่กว่าของเพศหญิง สำหรับอัญมณีนั้นมักขึ้นอยู่กับความชอบส่วนบุคคล โดยในสมัยปัจจุบันมักไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับสีของอัญมณีมากนัก แต่มักเป็นไปตามความชอบส่วนบุคคล เพราะฉะนั้นเครื่องประดับสำหรับเพศชายนั้นจึงมีรูปแบบให้เลือกสรรมากกว่าในสมัยอดีต

แต่อย่างไรก็ตามเครื่องประดับทองคำยังคงเป็นที่นิยมของผู้คนอีกกลุ่มหนึ่งที่เกิดจากปัจจัยหลายประการเช่น ฐานะ รสนิยม วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ บุคลิก เป็นต้น นอกจากนี้หากมองในประเด็นของการรับรู้ทางกายและจิตใจนั้น เครื่องประดับทองคำใช้โลหะทองคำทำตัวเรือน ซึ่งสีของทองคำนั้นมีสีเหลืองทองที่ผู้คนทั่วไปให้การยอมรับว่าเป็นสีของความมีคุณค่า ความเจริญรุ่งเรือง เครื่องประดับเป็นสิ่งหนึ่งในกระแสวัฒนธรรมที่ใช้ควบคู่มากับเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายอื่นๆ ในสมัยโบราณการตกแต่งร่างกายใช้วิธีสักร่างกาย หรือใช้สีเขียนบนผิวหนัง การเขียนสีบนผิวหนังพบครั้งแรกในสมัยอียิปต์ เมื่อประมาณ 2,000 ปี ก่อนคริสต์ศักราช คำว่า “สัก” ในภาษาไทย ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Tattoo และคำว่า Tattoo มาจากภาษาไฮติว่า Tatau ซึ่งมีความหมายเกี่ยวกับ การทำเครื่องหมายส่วนการแต่งกายด้วยวัตถุ มีการตกแต่งด้วยทองคำ พบหลักฐานการใช้ทองคำมาทำเป็นเครื่องประดับ ในสมัยอียิปต์ และกรีกโบราณ เครื่องประดับเป็นสิ่งหนึ่งที่สามารถบอกประวัติความเป็นไป

ในสมัยประวัติศาสตร์ได้ เป็นสื่อสัญลักษณ์ที่บอกถึงวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม นิสัยใจคอของผู้ใช้ได้เป็นอย่างดี เครื่องประดับนอกจากจะใช้ประดับร่างกายเพื่อความสวยงามแล้ว ยังบอกตำแหน่ง ฐานะ ยศศักดิ์ได้ เช่น ชาวอเมริกันอินเดียนที่อยู่ตามเผ่าต่างๆ จะใช้สีหรือขนนกประดับร่างกาย และสีหรือขนนกนี้จะบอกตำแหน่งของผู้ใช้ ในขณะที่เดียวกันเครื่องประดับยังบอกฐานะทางเศรษฐกิจของเจ้าของได้อีกด้วย (สุภาวี ศิรินคราภรณ์, 2553)

ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตเครื่องประดับที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลกทั้งในด้านของการออกแบบและการผลิต เครื่องประดับของไทยจึงได้รับการยอมรับในศักยภาพระดับโลก โดยที่การออกแบบเครื่องประดับนั้นได้แสดงถึงคุณค่าและสะท้อนถึงภูมิปัญญา วัฒนธรรม และความเป็นอัตลักษณ์ของไทยได้เป็นอย่างดี รวมถึงการยอมรับอย่างแพร่หลาย ส่วนการผลิตนั้น มีแรงงานที่มีทักษะฝีมือขั้นสูงที่สามารถผลิตชิ้นงานได้อย่างละเอียด ประณีต สวยงาม เป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายเช่นกัน (สถาบันวิจัยและพัฒนาอัญมณีและเครื่องประดับแห่งชาติ, 2561) และจากข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์ (2562) รายงานว่าสินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศไทย 10 อันดับ ในปี 2561 นั้น สินค้าอัญมณีและเครื่องประดับมีมูลค่าการส่งออกเป็นลำดับที่ 3 มากถึง 3.83 แสนล้านบาท รองจากสินค้าคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีมูลค่าการส่งออกเป็นลำดับที่ 1 เป็นเงิน 3.83 แสนล้านบาท ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเครื่องประดับเป็นสินค้ามีความสำคัญในลำดับต้นๆ นอกจากนี้แล้วหากพิจารณาในประเด็นของความต้องการของผู้คนในยุคปัจจุบันพบว่า ยังนิยมสวมใส่เครื่องประดับอย่างต่อเนื่องและแพร่หลาย ถึงแม้เครื่องประดับเป็นสินค้าฟุ่มเฟือย มีราคาสูง และไม่จัดอยู่ในปัจจัย 4 ของมนุษย์คือ เสื้อผ้า ยารักษาโรค อาหาร และที่อยู่อาศัย แต่ทั้งนี้ผู้คนยังคงสวมใส่เครื่องประดับเพื่อเสริมบุคลิกและเพื่อประดับตกแต่งร่างกายให้สวยงามนอกเหนือจากเสื้อผ้า (ดังภาพประกอบที่ 1)

ภาพประกอบที่ 1 การสวมใส่เครื่องประดับที่เป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของ
ผู้คนตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

สิ่งสำคัญประการหนึ่งซึ่งส่งผลให้เครื่องประดับ ได้รับความนิยมในระดับของ
ผู้บริโภคและระดับของการส่งออกจำหน่ายทั้งในและต่างประเทศ นอกเหนือจากการ
ผลิตของช่างฝีมือที่มีทักษะขั้นสูง คือ การออกแบบที่ทำมีความแตกต่างจากเดิมทั้ง
รูปแบบ ลวดลาย ัญมณี และวัสดุ สำหรับผู้มีบทบาทสำคัญในการสร้างสรรค์รูปแบบ
คือนักออกแบบเครื่องประดับ ซึ่งประเทศไทยมีนักออกแบบที่มีความคิดสร้างสรรค์
เป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย ความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถนำมา
ประยุกต์ใช้กับการออกแบบเครื่องประดับทองคำและเครื่องประดับเงิน

ความคิดสร้างสรรค์ : องค์ประกอบพื้นฐานสำคัญ ในการออกแบบเครื่องประดับเงิน

หากกล่าวถึงวงการออกแบบในยุคปัจจุบันนี้ เช่น เสื้อผ้า เพอร์นิเจอร์
งานหัตถกรรมต่างๆ อาคาร ที่พักอาศัยต่างๆ ฯลฯ ล้วนมีการใช้ความคิดสร้างสรรค์
ระดับต่างๆ มาเป็นพื้นฐานสำคัญในการออกแบบ สำหรับเครื่องประดับเงินนั้น มีการ
ใช้ความคิดสร้างสรรค์มาประยุกต์ใช้ให้เกิดรูปแบบเครื่องประดับเงินที่แตกต่างจาก
เดิมทั้งด้านรูปแบบ รูปทรง ลวดลาย กรรมวิธีการผลิต และวัสดุ การทำความเข้าใจ
ในเรื่องความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งสำคัญในเบื้องต้น โดยที่ ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์

(2548) อธิบายว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถพิเศษของมนุษย์ในการจินตนาการและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ทั้งในด้านการผลิต รวมถึงกระบวนการแก้ปัญหาที่จะสร้างสรรค์ประโยชน์และจรรโลงสังคมประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการหนึ่งที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ ทำให้เราคิดถึงบางสิ่งบางอย่างในวิธีการที่แตกต่างเป็นกระบวนการคิดของสมองซึ่งสามารถคิดได้หลากหลายและแปลกใหม่ สามารถนำไปประยุกต์ทฤษฎีหรือปฏิบัติได้อย่างรอบคอบและถูกต้อง จนนำไปสู่การคิดค้นและนวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ มีชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า Creativity ซึ่งคำนี้มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน “creo” = to create, to make = สร้างหรือทำให้เกิด ความคิดสร้างสรรค์เป็นปรากฏการณ์ที่บุคคลสร้างสรรค์ “สิ่งใหม่” อาทิ ผลผลิต การแก้ปัญหา นวัตกรรม หรืองานศิลปะ ฯลฯ ซึ่งมีคุณค่าการจะตีความเกี่ยวกับ “ความใหม่” ขึ้นอยู่กับผู้สร้างสรรค์หรือสังคม หรือแวดวงที่สิ่งใหม่นั้นเกิดขึ้น การประเมินคุณค่าก็ในทำนองเดียวกัน คุณสมบัติที่มักใช้ในการตีความ “ความใหม่” ประกอบด้วย 1) สิ่งประดิษฐ์ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน 2) สิ่งประดิษฐ์ที่อาจปรากฏอยู่ที่อื่น แต่มีผู้สร้างสรรค์ขึ้นใหม่โดยอิสระ 3) การคิดวิธีดำเนินการใหม่ 4) ปรับกระบวนการผลิตเข้าสู่ตลาดที่แตกต่างออกไป 5) คิดวิธีการใหม่ในการแก้ไขปัญหา และ 6) เปลี่ยนแนวคิดที่แตกต่างจากผู้อื่น

หากกล่าวถึงความหมายของความคิดสร้างสรรค์ นั้น หมายถึงความคิดใหม่ แนวทางใหม่ ทักษะคิดใหม่ ความเข้าใจและการมองปัญหาในรูปแบบใหม่ ผลลัพธ์ของความคิดสร้างสรรค์ที่ชัดเจน คือ ดนตรี การแสดง วรรณกรรม ละคร สิ่งประดิษฐ์ นวัตกรรมทางเทคนิค แต่บางครั้งความคิดสร้างสรรค์ก็มองไม่เห็นชัดเจน เช่น การตั้งคำถามบางอย่างที่ช่วยขยายกรอบของแนวคิดซึ่งให้คำตอบบางอย่าง หรือการมองโลกหรือปัญหาในแวนอกรอบ ความหมายหนึ่งของ “ความคิดสร้างสรรค์” ที่น่าสนใจคือ ความคิดเชื่อมโยงที่พยายามหาทางออกหลายทาง ใช้ความคิดที่หลากหลายแสวงหาความเป็นไปได้ใหม่ และนอกรอบ คัดสรรคหาทางเลือกใหม่ และพยายามปรับปรุงให้ดีขึ้น สำหรับอีกความหมายหนึ่งนั้น ความคิดสร้างสรรค์หมายถึงความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ การขยายขอบเขตความคิดออก

ไปจาก กรอบความคิดเดิมที่มีอยู่สู่ความคิดใหม่ๆ ที่ไม่เคยมีมาก่อน เพื่อ ค้นหาคำตอบที่ดีที่สุดให้กับปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม เป็นความคิดที่ หลากหลาย คิดได้กว้างไกล หลายนแงหลายมุม เน้นทั้งปริมาณ และคุณภาพ องค์ประกอบของความคิด สร้างสรรค์ ได้แก่ ความคิดนั้นต้องเป็นสิ่งใหม่ไม่เคยมีมาก่อน (New Original) ใช้การได้ (Workable) และมี ความเหมาะสม (Appropriate) การคิดเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นการคิดเพื่อการเปลี่ยนแปลงจากสิ่งเดิม ไปสู่สิ่ง ใหม่ที่ดีกว่า

จากความหมายของความคิดสร้างสรรค์ที่กล่าวมานี้ หากนำมาเชื่อมโยงให้สอดคล้องกับงานออกแบบเครื่องประดับเงินให้เป็นรูปแบบเชิงสร้างสรรค์นั้น พอสรุปได้ว่า หมายถึงความสามารถในกระบวนการคิดรูปแบบเครื่องประดับเงินที่หลากหลาย หรือแปลกใหม่จากเดิม ที่สามารถนำไปสู่การพัฒนา รูปแบบเครื่องประดับเงินที่แตกต่างจากเดิม และมีความเหมาะสมกับบริบทสังคมในแต่ละช่วงเวลา เครื่องประดับเงินเป็นทางเลือกหนึ่งของผู้คน นอกเหนือจากเครื่องประดับทองคำซึ่งมีราคาสูง การพัฒนา รูปแบบเครื่องประดับเงิน ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ควบคู่กับรูปแบบเครื่องประดับทองคำ หากมองในมิติของคุณค่าของสีโลหะเงินซึ่งมีสีขาวหรือเทานั้น อาจมีสีซีดจางกว่าสีของโลหะทองคำ เมื่อใช้เป็นระยะเวลายาวนาน และส่งผลให้เครื่องประดับเงินดูด้อยค่าไป แต่ทั้งนี้ หากเครื่องประดับเงินได้มีการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบที่หลากหลาย ก็อาจส่งผลให้เครื่องประดับเงินมีความน่าสนใจเทียบเท่ากับเครื่องประดับทองคำได้

การใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบเครื่องประดับเงินนั้น อาจเป็นการต่อยอด การพัฒนา จากรูปแบบเดิมให้เป็นอีกรูปแบบหนึ่ง ที่สามารถสะท้อนถึงแรงบันดาลใจ ที่มาของการออกแบบ เนื้อหาเรื่องราว การรับรู้ แล้วเกิดคุณค่าทางใจหรือความภาคภูมิใจ ของผู้สวมใส่ เช่น การปรับเปลี่ยนรูปแบบ รูปทรง การจัดองค์ประกอบ ลวดลาย การผลิต การประดับอัญมณี ฯลฯ เป็นต้น รูปแบบเครื่องประดับเงินเชิงสร้างสรรค์ถือเป็นลักษณะของรูปแบบหรือความสวยงามมาก่อน ประโยชน์ใช้สอย (Function follow Form) เนื่องจากประโยชน์ใช้สอยของ

เครื่องประดับนั้น มีเพียง 1 อย่างเท่านั้นคือเป็นเพียงการสวมใส่บนส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย ซึ่งไม่มีประโยชน์ใช้สอยที่หลากหลายเหมือนกับผลิตภัณฑ์ชนิดอื่น การใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบเครื่องประดับเงินอาชีพพิจารณาในเรื่องของรูปแบบและรูปทรงของตัวเรือน สวดลาย เนื้อหาเรื่องราว รูปแบบการประดับอัญมณี ตำแหน่งของร่างกายที่จะสวมใส่เครื่องประดับ เป็นเบื้องต้น (ดังภาพประกอบที่ 2)

ภาพประกอบที่ 2 ผลงานต้นแบบเครื่องประดับเงินเชิงสร้างสรรค์ที่พัฒนาจากรูปแบบเครื่องประดับเงินโดยทั่วไป

รูปแบบเครื่องประดับเงินเชิงสร้างสรรค์ : กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน

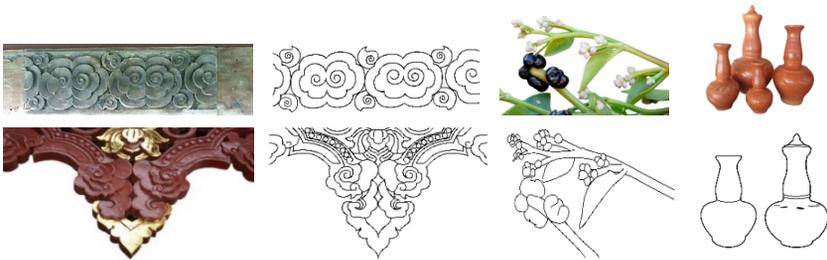
สำหรับในปัจจุบันเป็นยุคแห่งการเรียนรู้ และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผู้คนหรือผู้บริโภคเริ่มเรียนรู้สิ่งใหม่มากขึ้น มีทางเลือกหรือช่องทางในการซื้อสินค้าประเภทเครื่องประดับเงินมากขึ้น โดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นจังหวัดศูนย์กลางของภาคเหนือตอนบนซึ่งเรียกว่า “ล้านนา” ประกอบด้วย 8 จังหวัดคือ จังหวัด เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน แม่ฮ่องสอน ลำปาง แพร่ น่าน พะเยา และเชียงราย จังหวัดเหล่านี้มีอัตลักษณ์ที่เป็นรูปธรรม สวยงาม มีคุณค่าในเชิงศิลปะและการออกแบบ สามารถนำมาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบเครื่องประดับเงินเชิงสร้างสรรค์ได้ เพื่อให้รูปแบบเครื่องประดับเงินมีเนื้อหาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ในล้านนา กระบวนการของการผลิตผลงานสร้างสรรค์ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลอัตลักษณ์ล้านนา เป็นการศึกษาอัตลักษณ์ที่มีคุณค่าในเชิงศิลปะและการออกแบบเป็นรูปธรรม 3 รูปแบบ (ดังภาพประกอบที่ 3) ดังนี้คือ

1.1 ลวดลายเมฆไหล เป็นลวดลายที่ใช้ประดับตกแต่งศาสนสถานและสถาปัตยกรรมในล้านนา เช่น อุโบสถ วิหาร เจดีย์ หน้าจั่ว ฯลฯ ทั้งรูปแบบของปูนปั้น ภาพเขียน และลวดลายฉลุต่างๆ เป็นลวดลายที่ตัดทอนมาจากลักษณะของก้อนเมฆบนท้องฟ้าที่เคลื่อนตัวไป จึงมีชื่อเรียกขานว่า “เมฆไหล”

1.2 ผักปัง หรือ ผักปลั่ง เป็นผักพื้นบ้านของไทย แต่ชนิดหนึ่งของล้านนา มีลักษณะเป็นไม้เลื้อยคล้ายผักตำลึง ใบเป็นใบเดี่ยว ออกสลับกันไปตามข้อต้น ลักษณะของใบเป็นรูปไข่หรือรูปหัวใจ ดอกผักปลั่ง ออกดอกเป็นช่อ ผลผักปังมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 5-6 มิลลิเมตร ผลอ่อนเป็นสีเขียว เมื่อแก่แล้วจะเปลี่ยนเป็นสีดำ

1.3 น้ำตัน หรือ “คนโท” เป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่เป็นภาชนะดินเผาไฟต่ำ คือเผาที่อุณหภูมิไม่เกิน 900 องศาเซลเซียส มีลักษณะทรงสูงคล้ายขวดตัวน้ำตันอ้วนกลม มีคอยาว ปากเล็ก มีขนาดประมาณ 6.5 นิ้ว (วัดที่ตัวน้ำตัน) สูงประมาณ 10 นิ้ว ทั่วไปมักจะมีสีแดงอิฐ ประโยชน์ใช้สอยของน้ำตันคือใช้สำหรับใส่น้ำไว้ใช้ดื่มบนเรือนและใช้รับแขก

ภาพประกอบที่ 3 รูปแบบอัตลักษณ์ล้านนาที่นำมาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบเครื่องประดับเงิน

2. การกำหนดกรอบแนวคิด เป็นการกำหนดแนวทางเบื้องต้น เพื่อนำไปสู่การออกแบบเครื่องประดับเงิน โดยพิจารณาถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องและความเป็นไปได้ในการออกแบบคือ ตำแหน่งของร่างกายที่จะสวมใส่เครื่องประดับและขนาดสัดส่วนของเครื่องประดับ ลักษณะของเครื่องประดับ หลักการออกแบบเครื่องประดับ วัสดุหรือพลอยที่ใช้ประดับบนตัวเรือนเครื่องประดับ การผลิตเครื่องประดับ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ตำแหน่งของร่างกายที่จะสวมใส่เครื่องประดับและขนาดสัดส่วนของเครื่องประดับ คือ ส่วนลำคอเป็นลำดับแรก ซึ่งเป็นตำแหน่งที่สามารถมองเห็นเครื่องประดับได้อย่างเด่นชัด และสามารถออกแบบเครื่องประดับให้มีขนาดและสะท้อนเนื้อหาเรื่องราวได้เป็นอย่างดี โดยชนิดของเครื่องประดับที่อยู่ในตำแหน่งนี้คือ สร้อยคอ ที่ควรมีขนาดสัดส่วนคือเส้นผ่านศูนย์กลางสร้อยคอ 12 ถึง 14 เซนติเมตร ตำแหน่งของร่างกายรองลงมาคือส่วนใบหู ซึ่งเป็นอวัยวะที่อยู่ใกล้กับใบหน้า สามารถสะท้อนบุคลิก และอารมณ์ของผู้สวมใส่ได้เป็นอย่างดี โดยชนิดของเครื่องประดับที่อยู่ในตำแหน่งนี้คือต่างหู ที่มีขนาดสัดส่วนที่เหมาะสมกับใบหูของผู้สวมใส่และเมื่อสวมแล้วต่างหูจะไม่หลุดร่วง ตำแหน่งต่อมาคือ ส่วนหน้าอก ซึ่งเป็นส่วนที่อยู่กับใบหน้า ลำคอ และใบหู ซึ่งเป็นตำแหน่งที่มองเห็นเครื่องประดับที่ชัดเจนอีกตำแหน่งหนึ่ง และสามารถให้สอดคล้องกับเสื้อผ้าที่สวมใส่ โดยชนิดของเครื่องประดับที่อยู่ในตำแหน่งนี้คือ เข็มกลัดเสื้อ ที่มีขนาดสัดส่วนกับร่างกายผู้สวมใส่สำหรับตำแหน่งสุดท้ายของร่างกายคือข้อมือและนิ้วมือ ซึ่งเป็นอวัยวะสำคัญของร่างกายอีกส่วนหนึ่งเนื่องจากเป็นส่วนที่ต้องใช้ทำงานโดยชนิดของเครื่องประดับที่อยู่ในตำแหน่งนี้คือ สร้อยข้อมือและแหวน โดยที่สร้อยข้อมือควรมีขนาดสัดส่วน คือ เส้นรอบวงประมาณ 16 เซนติเมตร และ แหวนควรมีขนาดสัดส่วนคือ เส้นผ่านศูนย์กลาง 1.5 ถึง 2 เซนติเมตร

2.2 ลักษณะของเครื่องประดับ เพื่อให้เครื่องประดับเงินมีรูปแบบสอดคล้องกับเนื้อหาเรื่องราวของอัตลักษณ์ล้านนาทั้ง 3 เนื้อหาดังที่กล่าวไว้ในข้อ 1 จึงได้ชนิดของเครื่องประดับเงินที่เป็นชุด จำนวน 3 ชุด แต่ละชุดมีสร้อยคอเป็นหลัก

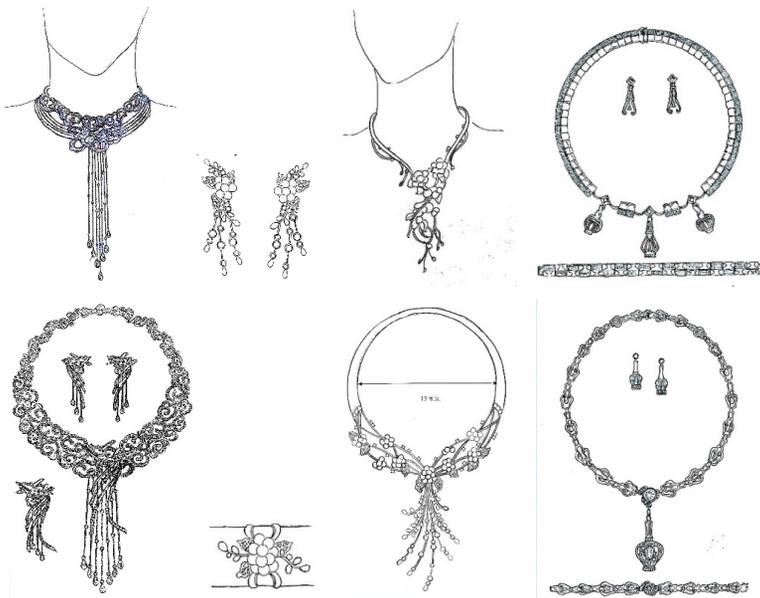
โดยที่เครื่องประดับเงินแต่ละชุดมีประกอบด้วยเครื่องประดับแต่ละชิ้นคือ เครื่องประดับชุด “เมฆไหล” ประกอบด้วย สร้อยคอ ต่างหู และเข็มกลัดเสื้อ เครื่องประดับชุด “ผักปัง” ประกอบด้วย สร้อยคอ ต่างหู และแหวน เครื่องประดับชุด “น้ำตัน” ประกอบด้วย สร้อยคอ ต่างหู และสร้อยข้อมือ

2.3 หลักการออกแบบเครื่องประดับ เครื่องประดับเงินแต่ละชุดนั้น จะใช้หลักการออกแบบในเรื่อง ความกลมกลืน (Harmony) ความสมดุล (Balance) และการเน้น (Emphasis) โดยในเรื่องของความกลมกลืน (Harmony) นั้นจะออกแบบให้แต่ละชิ้นส่วน และแต่ละชิ้น มีความกลมกลืนสอดคล้องกันทั้งตัวเรือน ส่วนเรื่องความสมดุล (Balance) นั้นเป็นความสมดุล 3 ลักษณะคือ แบบ 2 ข้างเท่ากัน (Symmetry Balance) แบบ 2 ข้างไม่เท่ากัน (Asymmetry Balance) และแบบรัศมี (Radial Balance) และสุดท้ายคือการเน้น (Emphasis) จะมีส่วนหรือชิ้นส่วนที่ต้องการเน้นเพื่อให้เกิดจุดเด่น และสร้างความน่าสนใจในรูปแบบเครื่องประดับเงิน

2.4 อัญมณีหรือพลอยที่ใช้ในการประดับตัวเรือนเครื่องประดับเงินนั้น เลือกใช้อัญมณีโทนาสีฟ้าอ่อน ในชุดที่ 1 ชื่อ “เมฆไหล” เพื่อสื่อถึงความเบาบางและความสะอาดเปรียบเสมือนก้อนเมฆที่ลอยเคลื่อนที่ไปข้างหน้า เลือกใช้อัญมณีในโทนาสีม่วงแดง สีส้ม และสีเขียวในชุดที่ 2 ชื่อ “ผักปัง” เพื่อให้สื่อถึงใบ ดอก ผลของผักปัง และความเป็นธรรมชาติ ความเป็นท้องถิ่น และเลือกใช้อัญมณีโทนาสีฟ้าและน้ำเงิน ในชุดที่ 3 ชื่อ “น้ำตัน” เพื่อสื่อถึงธาตุน้ำ และสะท้อนความหมายถึงความมีน้ำใจ และความชุ่มชื้น

2.5 การผลิตเครื่องประดับ ในการผลิตเครื่องประดับเงินเชิงสร้างสรรค์ มีสิ่งที่ต้องคำนึงถึง 2 ลักษณะ 1) ต้องสามารถผลิตได้ทั้งแบบขึ้นรูปด้วยมือ (Hand made) คือผลิตได้จำนวนน้อยชิ้น มีขั้นตอนการผลิตไม่มากนัก ใช้ระยะเวลาการผลิตค่อนข้างยาวนาน แต่เน้นความละเอียดประณีต และ 2) การขึ้นรูปในระบบอุตสาหกรรม (Mass Production) คือผลิตได้จำนวนมากภายในระยะเวลาอันสั้น แต่มีขั้นตอนการผลิตหลายขั้นตอน แต่ทั้งนี้ผลงานที่ผลิตได้ทั้ง 2 สามารถนำเป็นชิ้นงานต้นแบบเพื่อแสดงถึงความคิด แนวทาง หรือต้นแบบของความคิดในการออกแบบเครื่องประดับเงินที่สามารถประยุกต์ใช้ในเชิงพาณิชย์ได้

3. การออกแบบร่างเบื้องต้น เป็นการนำข้อมูลจากกรอบแนวคิดมา ออกแบบร่างเบื้องต้น โดยออกแบบร่างเครื่องประดับเงินที่เป็นชุด ทั้ง 3 ชุด แต่ละชุดออกแบบร่างจำนวน 3 แบบ โดยที่ ชุดที่ 1 เครื่องประดับชุด “เมฆไหล” ประกอบด้วย สร้อยคอ ต่างหู และเข็มกลัดเสื้อ ชุดที่ 2 เครื่องประดับชุด “ผักปัง” ประกอบด้วย สร้อยคอ ต่างหู และแหวน ชุดที่ 3 เครื่องประดับชุด “น้ำตัน” ประกอบด้วย สร้อยคอ ต่างหู และสร้อยข้อมือ เพื่อศึกษาดูความเป็นไปได้ของ รูปแบบเครื่องประดับเงิน (ดังภาพที่ประกอบที่ 4)

ภาพประกอบที่ 4 การออกแบบร่างเครื่องประดับเงินเชิงสร้างสรรค์แบบเป็นชุด

4. การกลั่นกรองการออกแบบ เป็นการนำแบบร่างแต่ละแบบมา พิจารณาคัดเลือกอีกครั้งโดยกำหนดให้เครื่องประดับเงินเชิงสร้างสรรค์มีลักษณะดังต่อไปนี้คือ

4.1 รูปแบบเครื่องประดับเงิน สามารถสะท้อนอัตลักษณ์ล้านนาที่เด่นชัดในสิ่งต่อไปนี้คือ ลวดลายเมฆไหล รูปลักษณะของผักปังซึ่งเป็นผักพื้นบ้านของภาคเหนือ และรูปลักษณะของน้ำตัน (คนโท) ภาชนะดินเผาสำหรับบรรจุน้ำดื่มของผู้คนล้านนาในอดีต ซึ่งเป็นการออกแบบที่มีที่มาหรือแรงบันดาลใจจากลวดลายและรูปทรง

4.2 การออกแบบเครื่องประดับเงินชุดนี้ การนำการนำลวดลายและรูปทรงที่ระบุไว้ในข้อ 4.1 มาจัดองค์ประกอบให้ลงตัว โดยเลือกใช้หลักการออกแบบที่เกี่ยวข้องกับ ความกลมกลืน (Harmony) ความสมดุล (Balance) และการเน้น (Emphasis)

4.3 เครื่องประดับเงินชุดนี้เหมาะสำหรับสตรีที่มีรสนิยมในทางสร้างสรรค์ในการสวมใส่เครื่องประดับเงิน และสามารถใช้เป็นต้นแบบความคิดในเชิงสร้างสรรค์ ที่สามารถพัฒนา ประยุกต์ใช้ หรือต่อยอดให้เป็นรูปแบบเครื่องประดับในเชิงพาณิชย์ได้

4.4 มีการพิจารณาถึงสี ขนาด รูปทรงของอัญมณี ที่ใช้ประดับบนตัวเรือน เพื่อให้มีความเหมาะสม สอดคล้อง กับเนื้อหาเรื่องราวของรูปแบบเครื่องประดับเงินชุดนี้

4.5 น้ำหนักของเครื่องประดับเงินทุกชิ้นในแต่ละชุด ต้องไม่มีน้ำหนักของโลหะเงินที่มากเกินไป ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานของกระบวนการผลิตเครื่องประดับโดยทั่วไป

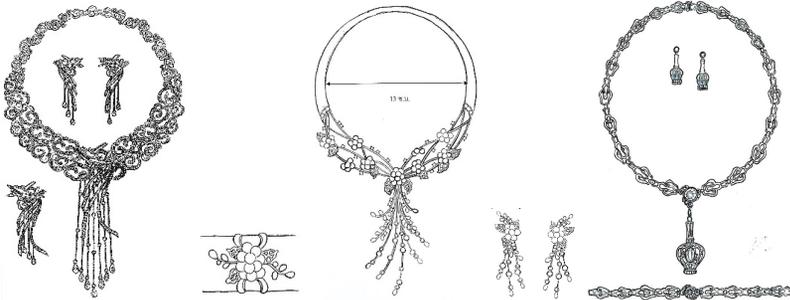
5. การวิเคราะห์งานออกแบบ เป็นการนำแบบร่างแต่ละแบบที่ได้จากการกลั่นกรองการออกแบบมาวิเคราะห์อีกครั้งหนึ่ง โดยการปรับแก้แบบให้มีความลงตัวมากที่สุด และวิเคราะห์เรื่องการผลิตเป็นองค์ประกอบสำคัญ โดยการกำหนดรายละเอียดต่างๆ เพิ่มเติม คือ การถอดแบบเพื่อกำหนดจำนวนชิ้นส่วนที่ไปทำต้นแบบ ระบบข้อต่อแต่ละชิ้นส่วน โดยต้องมีระบบข้อต่อที่ทำให้เครื่องประดับเคลื่อนไหวได้ มองดูไม่แข็งกระด้าง โดยเฉพาะสร้อยคอเมื่อสวมแล้วต้องแนบกับแผ่นอก และมองดูไม่แข็งกระด้างเมื่อสวมบนร่างกาย การยึดข้อต่อและจุดต่อมีความแข็งแรง

6. การตกลงใจในการออกแบบ เป็นการคัดเลือกรูปแบบที่เหมาะสมที่สุดสำหรับนำไปผลิตเป็นชิ้นงานเครื่องประดับเงินจริง (ดังภาพประกอบที่ 5) โดยที่

6.1 เครื่องประดับเงินชุดที่ 1 “เมฆไหล” ประกอบด้วย 3 ชิ้นคือ สร้อยคอ ต่างหู และ เข็มกลัดเสื้อ โดยนำลวดลายเมฆไหลมาตัดทอนและจัดเรียงให้ดูโปร่ง ลักษณะสลับทิศทางกันแต่ให้มองดูกลมกลืนกัน แล้วนำเส้นโค้งมาสร้างจุดเด่นหรือเป็นจุดเน้น ลวดลายเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นโครงสร้างในตัว สร้อยคอ ต่างหู และเข็มกลัดเสื้อ ออกแบบโดยให้มีลักษณะเป็นความสมดุลแบบ 2 ข้างไม่เท่ากัน (Asymmetry Balance) นอกจากนี้ยังประดับด้วยอัญมณีเจียรไนเหลี่ยมรูปทรงหยดน้ำ รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส และรูปวงกลม สีฟ้าอ่อน เพื่อเน้นให้เครื่องประดับเงินชุดนี้มีจุดเด่นมากขึ้น

6.2 เครื่องประดับเงินชุดที่ 2 “ผักปัง” ประกอบด้วย 3 ชิ้นคือ สร้อยคอ ต่างหู และเข็มกลัดเสื้อ โดยนำรูปทรงของลำต้น ใบ ดอก และผลของผักปังมาจัดองค์ประกอบคล้ายกับเครือเถาของลำต้นที่เลื้อยไปตามริมรั้ว ลำต้นของผักปังก็คือการนำเส้นโค้งมาจัดองค์ประกอบให้กลมกลืนกัน เส้นโค้งที่จัดองค์ประกอบนี้เกิดเป็นลวดลายที่ทำหน้าที่เป็นโครงสร้างในตัวเอง เครื่องประดับเงินชุดนี้ออกแบบลักษณะของความสมดุลแบบ 2 ข้างไม่เท่ากัน (Asymmetry Balance) ตัวเรือนประดับด้วยอัญมณีหลังเบี้ยรูปทรงกลมสีส้มเหลือง สีม่วงแดง และสีเขียว เพื่อแทนความเป็นดอก และผลของผักปัง

6.3 เครื่องประดับชุดที่ 3 “น้ำตัน” ประกอบด้วยสร้อยคอ ต่างหู และสร้อยข้อมือ ได้นำรูปทรงของน้ำตันซึ่งเป็นภาชนะดินเผา ที่มีรูปทรงสวยงามเป็นลักษณะรูปทรงอิสระมาจัดองค์ประกอบให้กลมกลืนกัน และเป็นการออกแบบลักษณะของความสมดุลแบบ 2 ข้างเท่ากัน (Symmetry Balance) รูปทรงของน้ำตันแต่ละชิ้น ออกแบบให้เป็นรูปทรงและลวดลายโปร่ง เพื่อมิให้เกิดความรู้สึกอึดอัด ตัวเรือนประดับด้วยอัญมณีสีน้ำเงินและสีฟ้า หลังเบี้ยรูปวงรีและรูปวงกลม

ภาพประกอบที่ 5 รูปแบบเครื่องประดับเงินที่สมบูรณ์ ทั้ง 3 ชุด ที่จะนำผลิตเป็น
ชิ้นงานจริง

7. การทำให้เป็นผลสำเร็จ เป็นการนำรูปแบบเครื่องประดับเงินที่ ออกแบบไว้และมีความสมบูรณ์ไปผลิตเป็นชิ้นงานจริงเพื่อใช้เป็นต้นแบบของ ความคิดที่จะพัฒนา ประยุกต์ หรือต่อยอดให้มีความหลากหลายของรูปแบบ ในอนาคต เพื่อสามารถใช้ในเชิงพาณิชย์ได้ โดยที่กระบวนการผลิตนี้ สามารถผลิต ได้ 2 ลักษณะคือได้ด้วยการขึ้นรูปด้วยมือ (Hand made) และการผลิตด้วยระบบ อุตสาหกรรม (Mass production) โดยที่การขึ้นรูปด้วยมือสรุปเป็นกระบวนการได้ 5 ขั้นตอนคือหลัก คือ 1) การทำต้นแบบ 2) การประกอบชิ้นส่วน 3) การขัดแต่งผิว 4) การประดับอัญมณี และ 5) การชุบเคลือบผิว ส่วนการผลิตด้วยระบบอุตสาหกรรม สรุปเป็นกระบวนการได้ 7 ขั้นตอนคือ 1) การทำต้นแบบ 2) การหล่อตัวเรือน 3) การขัดแต่งชิ้นส่วน 4) การประกอบชิ้นส่วน 5) การประดับอัญมณี 6) การชุบ เคลือบผิว และ 7) การตรวจสอบคุณภาพ (ดังภาพประกอบที่ 6)

ภาพประกอบที่ 6 ต้นแบบเครื่องประดับเงินเชิงสร้างสรรค์ทั้ง 3 ชุด
ที่ผลิตเสร็จสมบูรณ์แล้ว

อุปกรณ์และเทคนิคในการสร้างสรรค์รูปแบบเครื่องประดับ

ในการออกแบบเครื่องประดับเงินเชิงสร้างสรรค์นี้มีอุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ 2 ส่วนหลักคือ 1) อุปกรณ์ในการออกแบบ และ 2) อุปกรณ์ในการทำต้นแบบ โดยที่อุปกรณ์ในการออกแบบ จำแนกเป็น 2 ลักษณะคือ 1) อุปกรณ์การออกแบบร่างด้วยมือ ซึ่งอาจมีความล่าช้า แต่ได้ผลงานที่ประณีตและเสมือนจริงมากกว่า 2) อุปกรณ์การออกแบบด้วยคอมพิวเตอร์แบบ 3 มิติ เพื่อให้เห็นความเป็นมิติของชิ้นงานได้อย่างเด่นชัด ซึ่งมีความรวดเร็วกว่า แต่อาจขาดความเสมือนจริงสำหรับอุปกรณ์ในการทำต้นแบบ เป็นลักษณะของวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการขึ้นรูปตัวเรือนเครื่องประดับตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการ

สำหรับเทคนิคในการสร้างสรรค์รูปแบบเครื่องประดับเงินนี้ อยู่ในขั้นตอนของการผลิตชิ้นงานต้นแบบ 3 เทคนิค คือ 1) การพันทรายให้มีพื้นผิวหยาบ เป็นเทคนิคที่ต้องการให้มีความแตกต่างของพื้นผิว การพันทรายเป็นการทำให้พื้นผิวบริเวณนั้นมีความหยาบคล้ายกับผิวของกระดาษทราย 2) การชุบเคลือบให้มีความแตกต่างกันของสีโลหะ เป็นเทคนิคที่ต้องการให้เกิดความแตกต่างของสีบนพื้นผิวเพื่อสร้างจุดเด่นให้ชิ้นงาน และ 3) การประกอบชิ้นส่วนให้มียึดต่อที่เคลื่อนไหวได้ เป็นเทคนิคที่ต้องการให้ชิ้นงานเครื่องประดับเงินมองดูอ่อนช้อย เมื่อสวมใส่บนร่างกาย และการที่ชิ้นส่วนเคลื่อนไหวได้มักจะคล้อยตามการเคลื่อนไหวของร่างกาย

การวิเคราะห์เครื่องประดับเชิงสร้างสรรค์

เครื่องประดับเชิงสร้างสรรค์ในบทความวิชาการนี้เป็นรูปแบบที่พัฒนารูปแบบขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง จากรูปแบบเครื่องประดับเงินทั่วไปที่มีในท้องตลาดและในชีวิตประจำวัน อัตลักษณ์ล้านนาที่ใช้เป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบครั้งนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ล้านนาที่มีคุณค่าทางศิลปะและการออกแบบ และถือเป็นต้นทุนวัฒนธรรมของล้านนา (Lanna Cultural Capital) เพื่อใช้เป็นสิ่งบอกเล่าเรื่องราวของล้านนาผ่านรูปแบบเครื่องประดับเงิน เป็นการออกแบบเครื่องประดับเงินที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่มีรสนิยมสวมเครื่องประดับเงินรูปแบบที่แตกต่างจากเดิม และสามารถสวมใส่ในโอกาสพิเศษต่างๆ รูปแบบเครื่องประดับเงินเชิงสร้างสรรค์ อาจไม่เน้นการสวมใส่ได้จริงในชีวิตประจำวัน แต่เป็นสิ่งแสดงถึงจินตนาการที่มีผลทางความรู้สึกด้านจิตใจมากกว่าความรู้สึกทางกาย จะเน้นความสวยงาม จินตนาการเป็นลำดับแรก และการใช้งานเป็นลำดับรอง (Function Follow Form) ตัวเรือนของเครื่องประดับเงินเชิงสร้างสรรค์นี้ เป็นทั้งโครงสร้างของตัวเรือนและเป็นลวดลายตกแต่งในตัวเอง เครื่องประดับเงินเชิงสร้างสรรค์ อาจเป็นทางเลือกหนึ่งของผู้คนที่มีความสนใจในการประดับตกแต่งร่างกาย ที่ไม่ยึดติดกับรูปแบบเครื่องประดับเงินแบบเดิม จากการออกแบบเครื่องประดับเงินเชิงสร้างสรรค์ พบว่า

1. การออกแบบเครื่องประดับเงินเชิงสร้างสรรค์ ที่สะท้อนความเป็นอัตลักษณ์ล้านนา สามารถเป็นรูปแบบที่มีมูลค่าเพิ่มทั้งในระดับผู้บริโภคและระดับของการจำหน่ายทั้งระดับจังหวัดและระดับประเทศ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการผลักดัน ส่งเสริม สนับสนุนให้เป็นสินค้ามีความสำคัญในลำดับต้นๆ ในระบบเศรษฐกิจของประเทศ

2. หน่วยงาน องค์กร ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการออกแบบเครื่องประดับเงินเชิงสร้างสรรค์ ควรให้ผู้คนมีส่วนร่วมในการใช้ความคิดสร้างสรรค์ด้านเครื่องประดับเงิน โดยเฉพาะภาคเหนือตอนบน ซึ่งนิยมใช้เครื่องประดับเงินในการตกแต่งร่างกาย ในรูปแบบของการประกวดออกแบบเครื่องประดับให้มากขึ้น เพื่อเป็นส่งเสริมกระบวนการคิดสร้างสรรค์ผลงานเครื่องประดับ

3. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม ที่เหมาะสม ช่วยในการออกแบบและการผลิตเครื่องประดับเงินเชิงสร้างสรรค์ โดยให้พิจารณาต้นทุนทางวัฒนธรรม หรืออัตลักษณ์ของแต่ละพื้นที่

4. ควรนำรูปแบบเครื่องประดับเงินสร้างสรรค์ จดสิทธิบัตร หรือลิขสิทธิ์ ให้แพร่หลายมากขึ้น เพื่อให้ผู้คนเห็นความสำคัญ และไม่ลอกเลียนแบบ ซึ่งการลอกเลียนแบบจะส่งผลให้ไม่เกิดความคิดสร้างสรรค์

บทสรุป

เครื่องประดับเป็นสิ่งที่ควบคู่กับการแต่งกายของผู้คนตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน และมีการพัฒนาปรับเปลี่ยนอย่างต่อเนื่อง เครื่องประดับถือเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญต่อผู้คนนอกเหนือจากปัจจัย 4 ซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เป็นสิ่งเน้นการใช้ตกแต่งร่างกายให้สวยงามรวมถึงการเสริมบุคลิกของแต่ละบุคคล เครื่องประดับแต่ละแห่งหรือแต่ละพื้นที่มีรูปแบบ ลักษณะแตกต่างกัน ตามความเชื่อ ธรรมเนียม วัฒนธรรม เครื่องประดับ สำหรับเครื่องประดับเงิน เป็นสิ่งหนึ่งที่ผู้คนนิยมสวมใส่นอกเหนือจากเครื่องประดับทองคำ เนื่องจากมีราคาถูกกว่าเครื่องประดับทองคำ ผู้คนบางกลุ่มอาจมีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับ

เครื่องประดับเงินและโลหะเงิน เช่น โชคกลาง โรครักย์ไข้เจ็บ ฯลฯ ซึ่งเป็นความเชื่อเฉพาะบุคคล สำหรับภาคเหนือตอนบนหรือล้านนา นั้น ประกอบด้วย 8 จังหวัดคือ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน แม่ฮ่องสอน ลำปาง แพร่ น่าน พะเยา และเชียงราย เป็นพื้นที่หนึ่งที่ผู้คนส่วนใหญ่นิยมสวมใส่เครื่องประดับเงิน เพื่อเสริมบุคลิกของตนเอง ควบคู่กับเครื่องแต่งกายอื่นๆ ที่แสดงความเป็นท้องถิ่น และยังเป็นจังหวัดที่มีอัตลักษณ์ร่วมทางศิลปวัฒนธรรมซึ่งมีความคล้ายคลึงกันและมีคุณค่า โดยเฉพาะอัตลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและงานศิลปกรรมนั้น สามารถนำมาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบเครื่องประดับเงินเชิงสร้างสรรค์ได้ เนื่องจากในปัจจุบัน ผู้คนได้มีโอกาสเรียนรู้และบริโภคสื่อในการรับรู้เรื่องราวต่างๆ แพร่หลายมากขึ้น ส่งผลให้ผู้คนกลุ่มหนึ่งเกิดความคิดที่แตกต่างจากเดิม อีกทั้งมีทางเลือกในการประดับตกแต่งร่างกายด้วยเครื่องประดับเงินเชิงสร้างสรรค์รูปแบบต่างๆ ที่หลากหลาย เครื่องประดับเงินเชิงสร้างสรรค์ที่มีการออกแบบโดยได้รับแรงบันดาลใจจากความสวยงามของอัตลักษณ์ จำนวน 3 ชุด คือ ชุด เมฆไหล ผักปัง และ น้ำตัน เป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ล้านนาที่สามารถสะท้อนเรื่องราวผ่านรูปแบบเครื่องประดับเงินผลงาน ชินงาน หรือต้นแบบเครื่องประดับเงินจริงทั้ง 3 ชุดนี้ สามารถนำไปเป็นต้นแบบของความคิด ต่อยอดความคิด หรือประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์รูปแบบเครื่องประดับเงินในเชิงพาณิชย์ได้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงพาณิชย์. (2562). **10 อันดับ สินค้าส่งออกของไทย**. ค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.moc.go.th/index.php/flower-service-all-22/category/category-prod5-cc.html>

ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2548). **ความคิดสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รสขง ศรีลิโก. (2557). **เครื่องประดับ: สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 34**. ค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2562. จาก <https://www.saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=34&chap=4& page=chap4.htm>

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2564

สถาบันวิจัยและพัฒนาอัญมณีและเครื่องประดับแห่งชาติ. (2561). **เครื่องประดับ
อัตลักษณ์ มรดกอันทรงคุณค่าของไทย**. ค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2562,
จาก https://www.git.or.th/information_services.html

สุภาวี ศิรินคราภรณ์. (2553). **แนวทางการพัฒนาเมืองสวยด้วยการสร้างสรรค้งาน
ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย : กรณีศึกษาภูมิปัญญาและวิถีชีวิตแห่งชุมชน
บ้านแม่หมีใน จังหวัดลำปาง กับพัฒนาการการสร้างสรรค์สุนทรียภาพ
ของเครื่องประดับชาติพันธุ์ร่วมสมัย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานศิลปวัฒนธรรม
ร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม.